

Jonas Bull, az MHE szakpolitikai és kutatási munkatársa

A COVID-19 és a mentális egészség

A 21. század példátlan közegészségügyi vészhelyzete olyankor következett be, amikor Európa szerte megtorpantak a mentális egészséget érintő reformok. Az intézménykiváltás továbbra is lassan halad, ugyanakkor az érintettek még jobban megszenvedik hátrányait: jobban ki vannak téve a fertőzésnek és magasabb a halálozási arányuk. A szükséges változásokat csak vonakodva hajtja végre a pszichiátriai szakma és a döntéshozók is, jóllehet valamennyi tagállam ratifikálta az ENSZ CRPD-jét. Ám különösen a mentális egészség területén halad lassan a kötelező érvényű jogi eszköztár, gyakorlatba való átültetése.

A pszichoszociális fogyatékossgal élő személyek jogi képviselete is bővítésre szorul.

A WHO irányelveket tett közzé a közösségi pszichiátriai szolgáltatásokról. Az irányelvekből kitűnik, mekkora felhalmozott tudásunk van már arra vonatkozóan, hogy az emberi jogok valósággá váljanak a pszichiátriai ellátásban, annak ellenére is, hogy a jogi és gyakorlati valóság még sokszor ellentmond ezeknek (majdnem minden európai országban léteznek szabályok a kényszerkezelésről és a „mentális zavarban” szenvedő személyek kényszerű elhelyezéséről).

A változás igényéről szólva csodálkoznunk kell, mi az oka az elavult pszichiátriai rendszerek fennmaradásának. A jogi kifejezések és statisztikák mögött gyakran elfeledjük a mögöttes emberi történeteket. Kényszer-elhelyezésről és – gyógykezelésről érkeznek hírek például Belgiumból és Máltáról, ezek újólal megerősítik a jelmondatot: **„a kényszer nem gondozás”**.

Az olyan kezdeményezések ellenére, mint a kiegészítő jegyzőkönyv megfogalmazása az Európa Tanácsban azzal a céllal, hogy sztenderdizálják a kényszerű kezelés és elhelyezés szabályait, a WHO az emberi jogokat iránytűként használva, azokra az erőfeszítésekre koncentrál, amelyek közösségi keretekbe próbálják helyezni a pszichiátriai támogatást.

Ha a közösségnek azt a helyet tekintjük, amelyben az egyén otthon érzi magát, akkor a pszichiátriai segítségnek is ilyen keretben kell történnie. A WHO irányelvei azt hangsúlyozzák, hogy ez meg is valósítható – feltéve, ha van rá politikai akarat.

Berényi Gábor